

ספרי המקרא ערוכים ומחולקים
לנושאים ולפסקאות, עם כותרות

סימני הפיסוק במקרא ערוך

נערך על-ידי אהרון אמוזג

"יערך אתו אהרן מערב עד-בקר ... לד'רתיכם" [ויקרא כ"ג]

מהדורת
ביכורים

אדר א' תשע"ד - פברואר 2014

amozega2@alumni.technion.ac.il

סימני הפיסוק בסדרת מקרא ערוך

פרק זה נכתב כדי להציג את השיקולים ולהסביר את הכללים שהנחו אותנו בהמרת טעמי המקרא לסימני הפיסוק המקובלים והמוכרים לציבור הרחב.

הקדמה: מבוא לטעמי המקרא מבוסס על ויקיפדיה

סימני הפיסוק במהדורה זאת של "מקרא ערוך" מתבססים על טעמי המקרא. לכן, אנו מוצאים לנכון להביא מבוא קצר לטעמים – מהותם ומטרתם.

מהם טעמי המקרא?

טעמי המקרא או ה**טעמים** הם סימנים מיוחדים המצורפים לטקסט המקראי (מעל או מתחת למילים), המסמנים לקורא את נגינת המילים, את צורת ההגיה ואת חלוקת המשפט, והם למעשה סימני הפיסוק הקדומים של העברית.

לטעמים כמה מטרות עיקריות:

- 1. תחבירי: סימני פיסוק.** כך למשל הטעם "סוף פסוק" משמש כנקודה בסוף משפט, והטעם "אתנחתא" משמש [הרבה פעמים] כנקודה ופסיק בין שני חלקי משפט. לכל מילה יהיה בדרך כלל טעם אחד בלבד.
- 2. פונולוגי: הטעמת המילה -** האם הטעמת המילה היא במלעיל או במלרע. ברוב המקרים "טעם המקרא" יבוא בהברה בה נמצא הטעם במילה; וכן הנגנת המשפט - יצירת מתאר טונאלי למילים כך שייצרו אינטונציה מסוימת למשפט.
- 3. מוזיקלי: מנגינה לקריאה בתורה.** לכל טעם יש ניגון מסוים, המורכב מצירוף כמה תווים, שמעשיר את הקריאה.

אנו נתייחס להלן רק למטרה התחבירית של הטעמים.

הטעמים כסימני פיסוק [תחביר]

קיימים 27 טעמים המחולקים לפי מדרגים, והם מסודרים מהחשובים אל הפחותים, כלומר: מאלה המציינים הפסקות ארוכות לאלה המייצגים הפסקות קצרות יותר, וכן טעמים מחברים שמציינים רצף קריאה ללא הפסקה כלל.

הטעמים משמשים כסימני פיסוק. ברוב המקרים הם מחלקים את המשפט השלם לשני חלקים עיקריים, וכל חלק יכול להתחלק שוב לשני חלקים וכן הלאה. ההפסקות, או העצירות מקבילות לסימני הפיסוק המקובלים: נקודה [.] נקודה ופסיק [;] קו מפריד [--] נקודתיים [:] או פסיק [,] -- על פי משמעות הפסוק.

הטעמים הבסיסיים והשכיחים - המציינים הפסקות במשפט

להלן חמשת המדרגים.

פרטנו את תשעת הטעמים המפסיקים בשלושת המדרגים "הגבוהים", המופיעים בתכיפות רבה בתקסט המקראי:

שם הטעם כפי שמקובל בעדות ישראל					
תמינים	איטלקים	ספרדים	אשכנזים	הטעם	מדרג
סְלוֹק	סוּף פְּסוּק	סוּף פְּסוּק	סוּף פְּסוּק / סילוק	בְּ :	1. קיסריים
אַתְנַחַּא	אַתְנַחַּ	אַתְנַחַּ	אַתְנַחַּתְא	בְּ	
שִׁשְׁלָא	שְׁלִשְׁלַת	סְנוּלְתָא	סְנוּלְתָא	בְּ	2. מלכים
זְקַף קְטוֹן	זְקַף קְטוֹן	זְקַף קְטוֹן	זְקַף קְטוֹן	בְּ	
זְקַף נְדוּל	זְקַף נְדוּל	זְקַף נְדוּל	זְקַף נְדוּל	בְּ	
טְטוּיָה	טְרַחַא	טְרַחַא	טְפַחַא	בְּ	
רְבִיעַ	רְבִיעַ	רְבִיעַ	רְבִיעַ	בְּ	3. משנים או שרים [2 מתוך 6 טעמים במדרג זה]
תְּבַרְא	תְּבִיר	תְּבִיר	תְּבִיר	בְּ	
ובו 5 טעמים				4. שלישים או פקידים	
ובו 9 טעמים				5. משותים	

סימני הפיסוק במהדורת "מקרא ערוך"

סימני הפיסוק המקובלים המופיעים ב"מקרא ערוך"

ב"מקרא ערוך" עשינו שימוש בחמישה סימני הפיסוק הבאים :

נקודה [.] נקודה ופסיק [;] נקודתיים [:] קו מפריד [--] פסיק [.]

- הנקודה מייצגת את ההפסקה הארוכה ביותר [למעשה, עצירה].
- נקודה ופסיק [;] מציינת הפסקה קצרה יותר, וכן הלאה בסדר יורד, עד הפסיק [.]
- את הקו המפריד סימנו ע"י שני מקפים רצופים עם רווח משני צדדיו כדי להבדיל באופן ברור וחד-משמעי בינו ובין מקף [מחבר].

סימני הפיסוק בהם לא השתמשנו:

- סימן שאלה [?], סימן קריאה [!] וסימן תמיהה [! ?].
אין בין טעמי המקרא שום מקבילה לסימנים אלה, והם משתמעים מהטקסט או מן הפרוש שניתן לטקסט, ולא מהטעמים.
לדוגמה: **מִה־זֶה הָיָה לְבֶן־קִישׁ הַגֵּם שְׁאוּל בְּנֵי־אִיִּם:** [שמואל א, פרק י, פסוק יא].
בפסוק לעיל משתמע מן הכתוב שהמשפט נאמר עם סימן תמיהה [! ?].
לעתים הפסוק ניתן לפרשנות:
לדוגמה: **לֹא־תִשְׁחִית אֶת־עֵצֶה לְנֶדֶחַ עָלְיוֹ גֵרָוִן כִּי מִמֶּנּוּ תֵאָכַל וְאִתּוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לְבָא מִפְּנֵיךָ בְּמִצּוֹר:** [דברים כ"ט].
יש מפרשים הקוראים את הפסוק הנ"ל עם סימן שאלה:
כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לְבָא מִפְּנֵיךָ בְּמִצּוֹר?
- סוגריים (), גרשיים ["].
לסימנים אלה אין מקבילות בטעמי המקרא, ולכן -- שימוש בהם יוצר פרשנות, דבר שאנו נשמרים ממנו מכל משמר.
- חלק מן הטעמים במקרא מורים על **הטעמה ועל ניגון למילים** [בנוסף להפסקות באמצע הפסוק], דבר הנעשה בכתיבה המודרנית באמצעות קו תחתון, אותיות בגופן שונה, גודל אותיות שונה, אותיות מודגשות או נטויות ועוד ...
כל אלה לא נמצאים אצלנו. לא שינינו מאומה באותיות הטקסט המקורי.
- מקף [-] ["מקף מחבר"].
לא הוספנו אף לא מקף [-] אחד. כל המקפים נמצאים במקורם בטקסט המקראי.

מרווחים והתחלה של שורה חדשה בתוך הפסוק כסימני פיסוק נוספים:

- לחלן **שני סוגי הפסקות**, כפי שהצגנו במבוא למהדורה זאת. [ונביא שוב את הדוגמאות]:
- מרווחים בתוך הפסוק של מספר תווים בין שני חלקי משפט כדי להאיר את הטקסט.

לדוגמה [לאחר המרת הטעמים לסימני פיסוק] [שמות כא, ב-ג]:

כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי,
 שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד ; וּבְשִׁבְעַת -- יֵצֵא לְחַפְּשִׁי, חָנָם.
 אִם־בְּגִפּוֹ יָבֵא, בְּגִפּוֹ יֵצֵא ;
 אִם־בְּעַל אִשָּׁה הוּא, וַיֵּצְאָהּ אִשְׁתּוֹ, עִמּוֹ.

- שורה חדשה באמצע הפסוק, עם הזזת השורה הבאה שמאלה [Hanging]:
 התחלת משפטים בשורה חדשה [גם שלא אחרי נקודה] אחרי "ויאמר" או "לאמור",
 או לפני הצגת "רשימה" [למשל: של ציוד, קרבנות וכד.].

לדוגמה, דו-שיח [שמות ח, ד-ה]:

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן, וַיֹּאמֶר
 הֲעֲתִירוּ אֵל-יְהוָה, וַיִּסַּר הַצִּפְרֹדְעִים, מִמֶּנִּי וּמֵעַמִּי;
 וְאַשְׁלַחָה אֶת-הָעַם, וַיִּזְבְּחוּ לַיהוָה.
 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפָרְעֹה,
 הֲתִפְאֵר עָלַי, לְמַתִּי אֶעֱתִיר לָךְ וְלַעֲבָדֶיךָ וּלְעַמֶּךָ,
 לְהַכְרִית הַצִּפְרֹדְעִים מִמֶּךָ וּמִבְּתֵיךָ: רַק בְּיָאֵר, תִּשְׁאַרְנָה.

לדוגמה, רשימת בְּשָׂמִים המתחילה בשורה חדשה ו"מוזזת" [שמות ל, כג]:

וְאֵתָהּ קַח-לָךְ, בְּשָׂמִים רֵאשׁ--
 מֶר-דָּרוֹר חֲמֵשׁ מְאוֹת,
 וְקֹמֶזֶן-בָּשֶׂם מִתְּצִיתוֹ, חֲמֵשִׁים וּמְאֹתָיִם;
 וְקֹנֶה-בָּשֶׂם, חֲמֵשִׁים וּמְאֹתָיִם.

מרווחים והתחלה של שורה חדשה בתוך הפסוק משמשים אותנו כסימני פיסוק נוספים, שכן מרווחים אלה מציינים הפסקה בעלת אופי שונה מאשר פסיק.

המרה של טעמי המקרא לסימני הפיסוק המקובלים, ומצד שני -- יישומם של כללי הפיסוק על פסוקי המקרא

בהמרת טעמי המקרא לסימני הפיסוק המקובלים היום או "בכיוון ההפוך", כלומר ביישום ובהנחלת כללי הפיסוק המקובלים היום על פסוקי המקרא - עלינו להכיר בשני נתונים בסיסיים: נתון אחד: אין אפשרות להמיר את הטעמים לסימני פיסוק ועם זאת לשמור על הדיוק, על הניואנסים ולעתים גם לא על הכוונה של הטעמים. נתון שני: "בכיוון הפוך": אין כלל אפשרות להנחיל על הפסוקים את כללי הפיסוק המקובלים, ובה בעת לשמר את ההפסקות וההטעמות המוכתבות ע"י טעמי המקרא. נסביר ונדגים להלן את שני הנתונים הבסיסיים.

נתון אחד: המרה של הטעמים לסימני הפיסוק המקובלים.

הסיבות לכך שאין אפשרות להמיר את הטעמים לסימני פיסוק, ועם זאת לשמור על הדיוק ועל הוראת הטעמים הן:

- ישנם 27 טעמי מקרא, ואין לנו סימן פיסוק לכל טעם.
- סימני הפיסוק מורים על הפסקות במשפט בלבד, בעוד טעמי המקרא מורים גם על הטעמה או ניגון של המילים, כפי שציינו לעיל. ואין לנו סימני פיסוק המורים על הטעמות.
- מסקנה מתבקשת ובלתי נמנעת היא:

התעקשות [או הקפדה, תלוי בעיני הכותב] על המרה של כל טעם וטעם לאחד מסימני הפיסוק המקובלים מחטיאה את הכוונה המדויקת של הטעמים. פיסוק כזה יעמיד את כל הטעמים באותה "דרגת הפסקה", כך שכוונת הטעמים אינה נשמרת ולעתים מסולפת.

לכן, השמטנו לעתים קרובות את סימני הפיסוק [כלומר, לא המרנו טעם לסימן פיסוק] כדי להשאיר את הפסוק פתוח לפרשנות. עם זאת, רק לעתים נדירות לא המרנו טעמים ממדרג המלכים.

נדגים זאת על פסוק ב' בפרק א' של ספר בראשית:

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְהוֹמוֹת וְנָהוּ וְחָשֵׁךְ עַל-פְּנֵי תְהוֹמוֹת וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל-פְּנֵי הַמַּיִם:

לו היינו ממירים כל טעם לסימן פיסוק, הוא היה נראה כך:

וְהָאָרֶץ, הָיְתָה תְהוֹמוֹת, וְנָהוּ, וְחָשֵׁךְ, עַל-פְּנֵי תְהוֹמוֹת; וְרוּחַ אֱלֹהִים, מְרַחֶפֶת, עַל-פְּנֵי הַמַּיִם.

אולם, הפיסוק הנ"ל אינו מבדיל בין טעם לטעם; פרט לנקודה ופסיק המחלק את המשפט לשניים, כל שאר ההפסקות מסומנות בפסיקים, ועל כן בחרנו לפסק באופן הבא:

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְהוֹמוֹת, וְנָהוּ, וְחָשֵׁךְ עַל-פְּנֵי תְהוֹמוֹת; וְרוּחַ אֱלֹהִים, מְרַחֶפֶת עַל-פְּנֵי הַמַּיִם.

נתון שני: יישום כללי הפיסוק המקובלים -- על פסוקי התנ"ך

נדגים ונסביר את הנתון השני באמצעות הפסוק הראשון בתורה:

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: [בראשית א, א]

על פי כללי הפיסוק המקובלים, אין לשים כל סימני פיסוק במשפט זה, כלומר יש לכותבו כך:

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.

בצורה זאת המשפט מובן לחלוטין. אלא שאנו רוצים להעביר את רוח הפסוק עם ההפסקות הנדרשות על פי הטעמים, בייחוד בשעת קריאת הפסוק, ולכן פיסקנו את פסוק א', באופן הבא:

בְּרֵאשִׁית, בָּרָא אֱלֹהִים: אֶת הַשָּׁמַיִם, וְאֶת הָאָרֶץ.

כללים מנחים לפיסוק פסוקי המקרא ב"מקרא ערוך"

במגבלות שני הנתונים הבסיסיים הנ"ל שהצגנו -- [א] אי יכולת להמיר כל טעם לסימן פיסוק שישקף את כוונת הטעם; [ב] "בכיוון ההפוך", חוסר יכולת להחיל את כללי הפיסוק המקובלים על הטקסט המקראי, היה עלינו לגבש מערכת כללים להמרת טעמים לסימני פיסוק. כללים אלה שימשו כקו מנחה וכבררת מחדל. עם זאת, כל טעם וטעם בכל פסוק ופסוק דרש התייחסות ייחודית.

ואלה הכללים שהנחו אותנו בבואנו לפסק את הפסוקים במהדורה זאת:

כלל א. המרה של "סוף פסוק" [נקרא גם "סילוק"]

הגדרת הטעם "סוף פסוק":

סוף פסוק או "סילוק" מופיע במילה האחרונה בפסוק כקו אנכי מתחת להברה המוטעמת, וברובן ככולן של מהדורות המקרא המסורתיות הפסוק מסתיים בנקודתיים המוכרים לנו מסימני הפיסוק המקובלים היום [אולם אין הוראתם בטעמי המקרא כהוראתם על פי כללי הפיסוק המקובלים היום].

לדוגמה, ניקח שני פסוקים מפרק א' בספר בראשית:

דוגמה 1: **בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:** [בראשית א, א]

הסילוק (במילה האחרונה) מופיע מתחת לאות "א", ולכן ההטעמה היא בהברה א [מלעיל].

דוגמה 2: **וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי:** [בראשית א, ג].

הסילוק (במילה האחרונה) מופיע בהברה האחרונה, ועל כן קוראים את שְׁלִישִׁי במלרע.

ואלה הכללים שקבענו לגבי הטעם "סוף פסוק" [או "סילוק"]:

- כל סוף פסוק הומר לנקודה [.] .
- התחלנו כל פסוק בשורה חדשה.
- לעולם לא השתמשנו בנקודה בתוך הפסוק עצמו, כי רק הסילוק מצריך ומתיר נקודה.

כלל ב. המרת "אתנחתא" [ב]

ה"אתנחתא" מחלק את הפסוק לשני אגפים/משפטים.

את האתנחתא המרנו לנקודה-פסיק [;], לנקודתיים [:] או למקף מפריד [--], על פי העניין. על פי רוב, השתדלנו להשתמש בנקודה פסיק [;], ובכך יכולנו לקבוע בכל אחד מאגפי הפסוק -- הפסקות נוספות ברמה נמוכה יותר באמצעות ארבעת סימני הפיסוק האחרים.

כלל ג. פיסוק אחרי "ויאמר" או אחרי "לאמור", ודומיהן:

טעמים שונים מופיעים במקרא אחרי מילים אלה. על פי כללי הפיסוק המקובלים היה צפוי שנמיר כל טעם במילים אלה לנקודתיים [;]. אולם לא עשינו זאת באופן גורף מהסיבות הבאות:

- באותו הפסוק יכול להימצא סימן נקודתיים במקום אתנחתא; וכדי להבדיל את האתנחתא מכל שאר ההפסקות לא עשינו שימוש נוסף בנקודתיים באותו הפסוק.
- כדי להיות נאמנים לכוונת הטעמים היה צורך להשתמש בנקודתיים בחלק אחר של הפסוק.

להלן כללי ההמרה של הטעמים אחרי "ויאמר" ודומיו:

א. כאשר הטעם במילים אלה הוא אתנחתא: הוא לעולם יומר, כאמור, לנקודתיים.

ב. כאשר הטעם הוא מסדרת המלכים:

-- הוא יומר לנקודתיים, בתנאי שהאתנחתא בפסוק לא תורגמה לנקודתיים.

-- והוא יומר לקו מפריד או לפסיק, כאשר האתנחתא תורגמה לנקודתיים.

ג. כאשר הטעם הוא מסדרת המשנים ומטה -- נשים בדרך כלל פסיק במקומו ; ולפעמים ללא סימן פיסוק כלשהו, שכן יש לזכור שהנאמר תמיד יתחיל בשורה חדשה או לאחר רווח ניכר באמצע השורה וסימן הפיסוק ממילא לא כל כך חשוב.

כלל ד. הופעת שלושת סימני הפיסוק "החזקים" בפסוק אחד, וזיהוי האתנחתא.

בפסוקים ארוכים, נמצא לרוב את שלושת סימני הפיסוק החזקים {נקודה-פסיק [:]; קו מפריד [--] ונקודתיים [:]} או שניים מהם.

ראינו חשיבות רבה לכך שהקורא יזהה את האתנחתא, המחלקת את הפסוק לשני אגפים, וששני סימנים חזקים לא "יתחרו" זה בזה. הכללים הבאים באים להבטיח זאת:

- לעולם נקודה ופסיק יהיה ההפסק החזק ביותר באמצע הפסוק. אחריו נקודתיים, ואחריו קו מפריד.
- לעולם כאשר האתנחתא מטעימה את "ויאמר" או "לאמור" ודומיהם, אנו נפסק נקודתיים.
- לעולם יהיה לא יותר מסימן נקודתיים אחד בפסוק אחד.
- לעולם יהיה לא יותר ממקף מפריד אחד בלבד בכל אגף של הפסוק.

כלל ה. שימוש בקו המפריד

הרבה פעמים, בעיקר בפסוקים ארוכים, מתבקשת המרה של טעם בקו מפריד הן לבניית משפט נכון על פי כללי הפיסוק והתחביר והן לשם חלוקת האגף לשני חלקים נוספים. אבל יש לזכור כי קו מפריד נותן גם פרשנות לפסוק, דבר שהשתדלנו להימנע ממנו. ועל כן השתמשנו בפסיק [ולא בקו מפריד] כאשר הוא ממלא את התפקיד הכלכה.

עם זאת, כפי שיווכח הקורא, פסוקי המקרא מלאים בטעמים שהמרתם לקו מפריד מתבקשת ונחוצה, הרבה יותר מאשר בטקסטים לא מקראיים שאנו נתקלים בהם יום-יום.

כלל ו. הטעם ב "טרחא/טפחא" [ספרדים/אשכנזים, בהתאמה]:

טעם זה, כפי שמשתקף מהופעתו בפסוקים, מתאים בד"כ לפסיק או לקו מפריד, אולם, הרבה פעמים אין צורך בו לא להבנת הנקרא, ולא לתפארת הקריאה. בפסוק מרובה-פסיקים הוא אפילו מפריע לקריאה ולא קבענו במקומו כל סימן פיסוק.

כלל ז. הטעם ב "קדמא/פשטא" [ספרדים/אשכנזים, בהתאמה].

טעם זה הוא טעם מחבר, והוא מורה על צירוף המילה המוטעמת בו למילה הבאה. המרנו אותו לפסיק, רק כאשר מציאנו שהוא דרוש להבנה או לתפארת הקריאה.

כלל ח. "מקבילות" בתוך פסוק או באגף של הפסוק, לדוגמה:

יְהוָה יִלְחָם לָכֶם וְאַתֶּם תִּחַרְשׁוּן; [שמות יד, יד]

הפסוק מחולק לשני אגפים ע"י אתנחתא, שהמרנו לנקודה-פסיק [:].
בכל אגף יש לנו טרחא/טפחא. ע"י המרת הטעם לפסיק נוצר משפט עם משקל זהה לשני האגפים: "ה' מול 'ואתם'; 'ילחם לכם' מול 'תחרישון'.
בפסוק קצר זה נציין פסיק במקום ה"טרחא/טפחא", והוא יראה כך:

יְהוָה, יִלְחֶם לָכֶם; וְאַתֶּם, תַּחֲרֹשׁוּן.

בפסוקים מסוג זה -- על אף היותם קצרים, עם אתנחתא באמצעיתם, ושני טעמי טרחא/טפחא -- הקפדנו להמיר את הטעם לפסיק.

כלל ט. אגפים עם שלוש או ארבע מילים

ברוב רובם של האגפים הקטנים, בני 3 או 4 מילים, ניתן להבין את כוונת הטקסט מבלי להיזדקק לסימני פיסוק כלל. אולם, הקפדנו ברובם לקבוע בהם סימן פיסוק [בד"כ אחד בלבד] להבהרת כוונת הטעמים ו/או לתפארת הקריאה.

לדוגמא:

"וַיִּתֵּן-לָוִי מַעֲשֵׂר מִכֹּל" [בראשית יד, ט], פיסקנו כהוראת הטעמים: "וַיִּתֵּן-לָוִי מַעֲשֵׂר, מִכֹּל".

אמנם, המשפט מובן גם ללא הפסיק שאחרי "מעשר". אולם רצינו לשקף את הוראת הטעמים -- שבקריאת הפסוק יש להפסיק אחרי "מַעֲשֵׂר" ולא למשל, אחרי "וַיִּתֵּן-לָוִי" [כלומר: וַיִּתֵּן-לָוִי, מַעֲשֵׂר מִכֹּל].

כלל י. אגפים בני שתי מילים

באגפים קצרים כאלה לא קבענו כל סימן פיסוק בין שתי המילים, אלא לעתים רחוקות בלבד, כאשר ההפסקה באה להדגיש משהו הדרוש להבנה מדויקת של הכתוב או להדגשת המילה הראשונה בעת הקריאה. מקרים אלה מועטים ביותר. נביא כאן דוגמה אחת [שמות טא, ג]:

כָּל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתְךָ -- אֵת תְּבִנֹת הַמַּשְׁכָּן, וְאֵת תְּבִנֹת כֹּל-כְּלִי; וְכֵן, תַּעֲשׂוּ.
הפסיק אחרי המילה "וכן" באה להדגיש מילה זאת, כלומר, כן [=כך] תעשו, ולא אחרת.

כלל יא. אגפים הכוללים מילים המחוברות ביניהן עם מקף [מחבר]

באגפים שבהם מופיעים שתיים או שלוש מילים המחוברות ביניהן עם מקף מחבר, ניתן לרוב לוותר על סימן הפיסוק המופיע לפניהן, או במילה האחרונה של המילים המחוברות -- היות שהמקף המחבר אינו משאיר ספק לגבי הקשר ביניהן, וההפסקה נדרשת לפנייהן או אחריהן.

כלל יב. טעם במילה שלפני "ו" החיבור

לא תמיד הקפדנו על כללי הפיסוק לפני וו החיבור, כיון שיש משפטים שאין להבין אותם כלל ללא הפסיק, וגם מהסיבה שהרבה מילים במקרא הבאות לפני "ו" החיבור מוטעמות בטעם מפסיק.

נקודה זאת ראויה לדיון והרחבה במסגרת נפרדת.

נבהיר חלק מן הכללים, השיקולים, וההחלטה -- באמצעות שתי דוגמאות

דוגמא 1: וַתְּהִי שָׂרִי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלֶד: [בראשית יא, ג]

המרה של כל הטעמים היה נראה כך:

וַתְּהִי שָׂרִי, עֲקָרָה; אֵין לָהּ, וָלֶד.

ראשית, השמטנו את שני הפסיקים, שאינם מוסיפים דבר, בייחוד במשפט קצר כזה.

וְתִהְיֶי שְׂרֵי עֲקֶרְהָ ; אֵין לָהּ וָלֶד.

[מבלי לגרוע מהבנת הנקרא אפשר היה במקום נקודה ופסיק לשים קו מפריד או פסיק:

וְתִהְיֶי שְׂרֵי עֲקֶרְהָ -- אֵין לָהּ וָלֶד. [או] וְתִהְיֶי שְׂרֵי עֲקֶרְהָ, אֵין לָהּ וָלֶד.]

אבל לפני הסבר יש לשים נקודתיים, שכן האגף השני מסביר את הראשון, והפסוק נראה כך:

וְתִהְיֶי שְׂרֵי עֲקֶרְהָ : אֵין לָהּ וָלֶד.

דוגמא 2:

וְאַבְרָכָה מְבָרְכִיךָ וּמְקַלְלֶךָ אָאָר וְנִבְרָכְךָ בְּךָ פֶּל מְשִׁפַּחַת הָאֲדָמָה : [בראשית יב. ג]

המרה של כל הטעמים לסימני פיסוק היה נראה כך:

וְאַבְרָכָה מְבָרְכִיךָ, וּמְקַלְלֶךָ, אָאָר ; וְנִבְרָכְךָ בְּךָ, פֶּל, מְשִׁפַּחַת הָאֲדָמָה.

פיסוק כזה מחטיא את המטרה לחלוטין: הוא נותן משקל זהה [פסיק] לכל הטעמים.

אמנם אפשר היה לפשט את הפיסוק ולחלק את הפסוק לשניים, מבלי לפגוע בהבנה:

וְאַבְרָכָה מְבָרְכִיךָ וּמְקַלְלֶךָ אָאָר, וְנִבְרָכְךָ בְּךָ פֶּל מְשִׁפַּחַת הָאֲדָמָה.

אבל, החלטנו לקבוע פסיק אחרי "וְאַבְרָכָה מְבָרְכִיךָ", כיוון שנראה לנו שהוא מוסיף להידור

הקריאה, ומפריד בין ברכה לקללה; והמרנו את האתנחתא לנקודה ופסיק, כדי להפריד את

הפסוק לשני אגפים, כדלקמן:

וְאַבְרָכָה מְבָרְכִיךָ, וּמְקַלְלֶךָ אָאָר ; וְנִבְרָכְךָ בְּךָ פֶּל מְשִׁפַּחַת הָאֲדָמָה.

כללו של דבר:

- לא קבענו סימן פיסוק במקומות שאין הפסיק מוסיף להבנת הנקרא ובמקומות הנתונים לפרשנויות שונות, וזאת -- כדי להשאיר מקום לפרשנויות.
- לעומת זאת, קבענו פסיקים גם במקומות שהפסיק לא נדרש אמנם להבנת הפסוק, אבל ראינו יתרון בהפסקה מסוימת בעת קריאת הפסוק.

העורך,

אהרון אמוזג